

CHEPOS

3.7

juni 2011

MTD landschapsarchitecten is een ontwerp bureau voor de buitenruimte in de meest brede zin van het woord. Het bureau ontwikkelt zowel stedenbouwkundige als landschappelijke plannen, steeds met de specifieke kwaliteiten van een plek, de 'genius loci', als een bepalende basis. Zo is in de loop der jaren een groot aantal stedenbouwkundige plannen ontstaan, die te benoemen zijn als 'slow' stedenbouw, landschappelijke stedenbouw of contextuele stedenbouw. Deze plannen of, om preciezer te zijn, deze wijze van planvorming is op het moment meer dan actueel.

Het landschap als perspectief

Nederland is een klein land met een grote traditie op het vlak van de ruimtelijke ordening. Deze traditie vindt zijn oorsprong vooral in de mogelijkheden en onmogelijkheden die het landschap ter plekke aan het menselijk handelen stelt. Zo vond bewoning van oorsprong plaats waar grondwater bereikbaar was en geen overstromingsgevaar dreigde. In de beperkingen van het landschap lagen feitelijk de mogelijkheden besloten. Op deze manier bepaalde het samenspel tussen natuurlijke en culturele processen de aard en verschijningsvorm van het landschap, van onze leefomgeving.

Met het omvangrijker worden van de woningbouwbehoefte en de toename van de technische mogelijkheden werd de stedenbouwkundige

Stedenbouwkundig plan Jumilla

opgave de afgelopen eeuw grootschaliger en steeds meer benaderd vanuit een vooropgezet sociaal of planologisch model met een dwingend programma. Het denken vanuit de landschappelijke gegevens van een gebied stond hierbij op het tweede plan. MTD voert in deze een andere koers. Het landschap, of beter de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kwaliteiten van een plek, 'het DNA', is door het bureau steeds opgevat als dé wezenlijke basis van stedenbouwkundige plannen. Een benadering die door het veranderde ontwikkelingsklimaat en de huidige maatschappelijke aandacht voor cultuurhistorie en duurzaamheid hoogst actueel is.

De identiteit van de plek

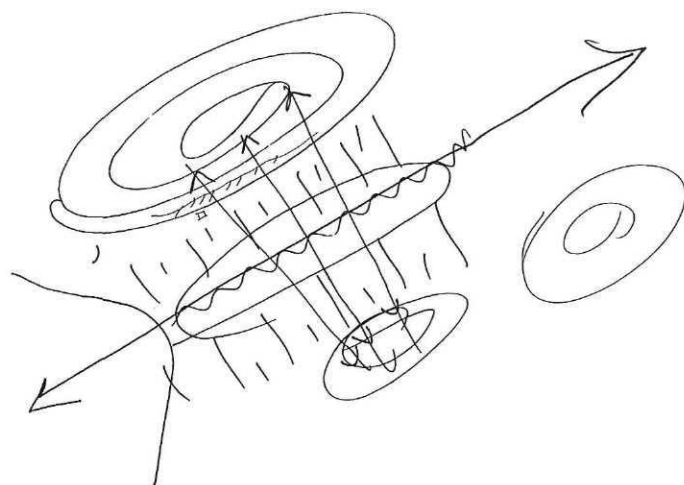
Het ontrafelen van de identiteit van de plek, oftewel 'de genen' van de plek, vormt hierbij een belangrijke basis voor het stedenbouwkundige planvormingsproces. Het betekent een gerichte zoektocht naar de unieke kenmerken van het landschap ter plekke en de sleutel tot een plaatsgebonden plan. Het watersysteem vormt hierbij een belangrijk structurerend gegeven. Door het natuurlijke hydrologisch systeem van vasthouden, bergen en afvoeren van hemelwater in te zetten als structurerend gegeven, ontstaat er een ordening van extensievere zones, waar de ontwatering van het gebied georganiseerd wordt en ecologische kwaliteiten de ruimte krijgen, en intensievere zones, die zich onder meer lenen voor infrastructuur en woningbouw. Er ontstaat een ruimtelijke structuur, waarbinnen de verschillende opgaven die binnen een gebied spelen met betrekking tot waterberging, woningbouw, ecologie en recreatie integraal worden opgelost.

In het plan dat MTD maakte voor een nieuw woongebied in Jumilla Murcia, Spanje, dienden de kwaliteiten van het Spaanse landschap ter plekke als basis voor een expressief landschappelijk en stedenbouwkundig ontwerp. Er is een stedenbouwkundige hoofdstructuur ontwikkeld, waarbij een centraal en op het laagst gelegen niveau gesitueerd waterbekken een betekenis krijgt als ruggengraat van het plan. De dwars hierop gelegen ontwaterings- en groenstructuur markeert de verbindingen van het hoger gelegen plateau met de wateras en waarborgt een koele luchtstroom vanuit de omgeving door het nieuwe woongebied. Het plan krijgt hiermee een sterk plekgebonden karakter, een geheel eigen identiteit en wordt verankerd met haar omgeving. Hiermee beantwoordt het plan aan een breed gevoelde behoefte aan identiteit en beleving van de leefomgeving.

De factor tijd

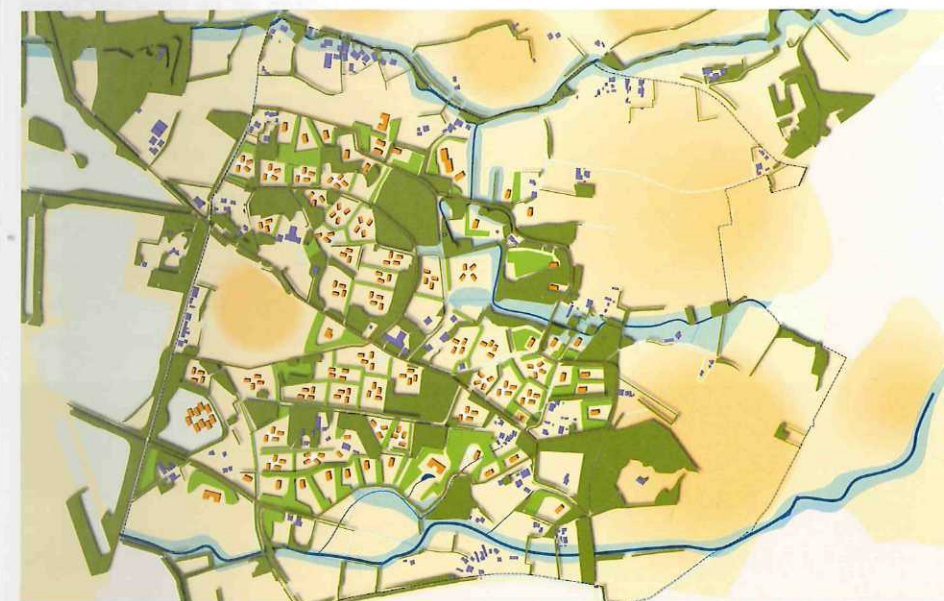
De tijd wordt in de stedenbouwkundige plannen van MTD ingezet als factor van planning. Vanuit de studie van de ontwikkelingsgeschiedenis van de plek wordt een nieuwe tijdslaag toegevoegd en wordt er voortgebouwd op de continuïteit of 'het geheugen' van de plek. De plannen zijn strategisch of conditionerend van aard en niet zozeer compositorisch; er wordt niet zozeer gestreefd naar een eindbeeld, als wel naar een ontwikkelingsstrategie. Door te werken met een landschappelijk of ruimtelijk raamwerk waarin de nieuwe tijdslaag wordt verankerd en waarbinnen de invulling kan groeien, ontstaat een grote mate aan flexibiliteit. Flexibiliteit wat betreft tempo en fasering van de invulling en wat betreft programma. In een markt waar niemand in staat is om langer dan een maand vooruit te kijken en partijen genoodzaakt zijn voorzichtig te manoeuvreren, is een dergelijke flexibiliteit hoogst noodzakelijk.

In het plan voor 't Vaneker in de noordelijke stadsrand van Enschede dat door MTD in coproductie met de gemeente Enschede is opgesteld, vormen de unieke kwaliteiten van het Twentse landschap en de verschillende tijdslagen die hierin vastliggen een krachtig en vitaal fundament voor een exclusief woonmilieu. In het plan wordt de identiteit van het gebied, zoals deze met name bepaald wordt door de naar Nederlandse begrippen grote hoogteverschillen en daaraan gekoppelde beeklopen, bewaard en versterkt en ingezet als drager van waterhuishouding, natuurwaarden en open ruimten in het nieuwe woongebied. De openheid wordt versterkt door het contrast met de bosachtige zone, welke bepaald wordt door reeds aanwezige lanen en bosclementen, aangevuld met nieuwe bosaanplant. Het plan vormt als het ware een conditionerend raamwerk dat het huidige landschap en haar historie als basis neemt. Hierin ontstaat in de loop van de tijd een uniek woonlandschap met een sterke plekgebondenheid.

Boven: Conceptschets Jumilla

Onder: Landschap Jumilla

Stedenbouwkundig plan 't Vaneker

Landschap 't Vaneker rond 1900

